

UPPSALA
UNIVERSITET

DN.se DEBATT.

FÖRSTASIDAN | STHLM | EKONOMI | SPORT | KULTUR & NÖJE | LEDARE | **DEBATT** | BOSTAD | MOTOR | RESOR

Debatt - hem Stockholmsdebatt

”Professionalism nedvärderas i den marknadsstyrda staten”

Shirin Ahlbäck Öberg
Statsvetenskapliga inst., Uppsala

Attacken mot den offentliga verksamheten

Kom från både den politiska högern och vänstern...

... högern tyckte att den offentliga sektorn var för stor, byråkratiskrängel, effektivitetsproblem

... socialdemokratin/vänstern uppfattade att den offentliga sektorn utmanade principer om jämlikhet och folkstyre (svårstyrd elit)

Vad menar vi med professionalism?

- Professionalism som värderingsstyrkt arbete – värderingar baserade på vetenskap och erfarenhet (den autonomt inhämtade kunskapsmassans betydelse)
- Professionell autonomi handlar om
 - a) utrymmet att använda sig av sitt professionella *omdöme* i sitt yrkesutövande, och b) utrymmet att själv organisera sitt arbete

Marknadsstyret.....

New Public Management

Idékluster med två huvudspår:

- företagisering
 - marknadsisering
- } *utflödeskontroll*

*Konkurrerande idéer om vad som utgör
väl utfört arbete. Konkurrerande
värderingar.*

Problemen

- Styrmodeller är aldrig neutrala..... vilka är de inbyggda värderingarna?
- Om inte yrkesutövarnas omdöme, så vems? Ekonomernas?
- Stort resultatfokus och "kvalitetssäkrande" resulterat i omfattande dokumentation, samt uppbyggande av kostsamma kontrollsystem.
- Förståelsen av människors drivkrafter.

Granskningssamhällets baksida

Vad denna utveckling skapar för självförstärkande processer:

- a) diskuterar hur granskningarna/utvärderingarna koncentrerar sig på det som går att mäta - man blir slav under metoden,
- b) hur de granskade/utvärderade formerar sig inför detta - dvs. hur utvärderingen i sig blir en organiserande princip för verksamheten

”The auditable performance” (ung. granskningsbara prestationer)

- isärkoppling
- kolonisering (”crowding out”)

Riskerna med gransknings- samhället

- "The Audit Society" riskerar leda till uppbyggnad av rigorösa kontrollsystem på central nivå. Kontroll blir viktigare än "produktion" (s.k. "goal displacement")
- Signalerar minskad tillit till verksamheter, ett misstroende som tenderar att bli självförstärkande; den negativa kontrollspiralen.
- Detta är i sin tur kostsamt såväl finansiellt som personalmässigt (*deprofessionalisering*).

Viktiga avvägningar

- Konkurrerande värderingar – vems omdöme ska avgöra vad som utgör väl utfört arbete (kvalitet)?
- "Kugge i maskineriet" kontra professionell autonomi?
- Vad vinner man, vad förlorar man?
- Nyckelfråga: Vem driver utvecklingen?
Vem kan ställas till ansvar?